

ՏՐԱԿՏ

ՈՐԱԳԻՐ

ԲԱՆԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԻՏՐԱԿԱՆ

ՈՒԹԵՐՈՐԻ ՏԱՐԻ

ԶՄԻՒՌՆԻԱ ՈՒՐԵԱԹ 3 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1847

ԹԻՒ 295

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կոստանդնուպոլիս, 30 սեպտեմբերի

Օգոստոսի առաջինը որդեգրված թիմապետության հանդեպ ամսոյ 7-ին սկսելով Հայտարարական ընդարձակ դաշտին մէջ, 19-ին վերջացաւ։ Սեփական պատրաստութիւններ և անհատական ծախք եղան այս արքայական երևելի տոնախմբում։ Թեանը համար, որուն արտաքին շքեղութեանը թէպէտ Գլխավորութեամբ քիչ մը արգելք եղան սաստիկ անձրևները, այսու ամենայնիւ ամէն կերպ ներքին բարեկարգ անօրէնութիւնները ի դրուեցան։ Մայրաքաղաքի բոլոր երևելի անձինքը, հպատակ զանազան ազգայն գլխավորները, Պատրիարքները, բարեկամ տէրութեանց ղեկավարները՝ իրենց պաշտօնատարներով, Նաւասարի և Բուսթիլի հայազգի ընկերութեանց անհատները, վերջապէս ամէնքն ալ մասնակից եղան այս արքայական տոնախմբութեանը՝ ճաշի հրաւիրւելով Հայտարարական դաշտը, ուրտեղարժաւոր պատուով մեծարուեցան արքունի պաշտօնակալներէն, որոնք յատկապէս սահմանափակ էին ընդունելու զինչանկանները՝ իրենց աստիճանին վերաբերեալ յարգութեամբ։ Եւրոպայի տէրութեանց ղեկավարներուն ճաշը ամսոյ 16-ին երեքշաբթի օրը եղաւ փառաւոր վրանի մը տակ։ և ճաշէն առաջ կայսերական հովանոցը (քէօշք) երթալով պատիւ ունեցան Նորին Սահմանաւորութեանը ներկայանալու, որ իւր սովորական մարդասիրութեամբ ընդունեց զանոնք, և նախ Պաղլայ ղեկավարին հետ քիչ մը խօսակցեցաւ, որ երկուստեքն է ղեկավարաց մէջ։ Եւրոպայի գործող պաշտօնեայ Ս. Է. Ֆէնտին կրթարդմանէր օգոստոսի առաջինը զուգածները։ Եւրոպ.

կրհամարիմք այս ճաշին մեծածախ շքեղութիւնը սեղանին փառաւորութիւն և բարեկարգութիւնը մի ըստ միով պատմել։ որոնք ամէնը մէկ տեղ խիստ զմայելի տեսարան մը կրհանդիսացնէին։ Եւրոպական երաժշտաց գունդ մը քաղցր ներդաշնակութեամբ զանազան եղանակներ կրնուէր դէին բոլոր կերակրոյն ժամանակը, որուն վախճանը՝ Վաղրայ ղեկավար առաջարկեց ի կենդանութիւն վեհափառ Սուլթանին գինի խմել, և բարձրադասիւ մեծ եպարգոն ալ պատասխանեց այս առաջարկութեանը՝ դաշնակից և բարեկամ թագաւորաց կենդանութեանը գինի խմելով։ Եւրոպական անգամին ալ 21 թնդանութիւն արձաւ կուէցան, և յետ այնորի կոնսականները ուրիշ փառաւոր արտաքին հրաւիրուեցան, ուրտեղ եւ իրաւասարդաց գունդ մը խիստ յաջողութեամբ կատարեցութիւն մը ներկայացուցին և զանազան արուեստաւոր խաղարկութիւններ ըրին, որոնք շատ զուարճացուցին զանդիսականները։

Եւրոպայէն եկած վերջի լուրերը խիստ յաջող են, բնազի կրհաստատեն թէ ապրտամբները բոլորովն ցիրուցան եղեր են՝ կայսերական զօրքէն հարածուելով։ Դու լեքա տպստամբ գլխավորը հիմակուհի մը լեռնելու մէջ պատսպարուեր է իւր սակաւութիւն կուսակիցներով, և չկարծուիր թէ այսուհետեւ կարող ըլլայ կուսելու արքայական զօրաց հետ։ Ուստի այս ապրտամբութիւնը աւելի վերջոյց կրհամարուի, և երկրայութիւն չլայ թէ շուտով բարեկարգութիւնը և հանգըստութիւնը վերադառնան պիտի հաստատուին Եւրոպայի մէջ։

Եւրոպայի տապստամբ գլխավոր Պէտերհան պէյը, և Մահմուտ խանը Ս. Է. ամսոյ 19-ին յ.

բնիլ օսմանեան շոգենաւով հասան ի Կոստանդնուպոլիս, ուրտեղ յատուկ բնակարան մը տրուեցաւ անոնց, և պահապան զօրք սահմանուեցաւ, որ զգուշանան անոնց վրայ։ Պէտերհան պէյը և Մահմուտ խանը բազմութիւն ծառաներ բերած են հետերին։

Եւրոպական հրամանաւ՝ Սայտայի նախորդ կառավարիչ Վալով փաշան, Եւրոպայութեան բարձրագոյն ատենին անդամ անուանեցաւ։

Եւրոպայի մէջ սեպտեմբերի 15 թուով կրգրեն թէ նոյն ամսոյ 6-էն մինչև 11, այսինքն 6 օրուան մէջ 600 հոգի մեռեր են յօլէրայէն։ Եւրոպայի 12-էն սկսեալ, այս տարախոխիկ ախտը շատ տկարացեր է, և օրը հազիւ թէ 10-15 հոգի կը մեռնին եղեր։ Եւրոպայի շրջակայ գեղջուկներ ամէն տեղ տարածուեր է յօլէրայէն։ Եւրոպայի բազմաթիւ 40 հազար բնակիչէն գրեթէ 25 հազար յօլէրայէն ծայրը լուսելուն պէս քաղաքը թող տուեր փախեր են, իսկ մնացեալ 8 հազար հոգիէն՝ 3000 յօլէրայէն բռնուեր են սրնցմէ 1000 միայն մեռեր է։

Պարսից ղեկավար Միրզա Մէհմէտ Ս. Է. խանը ընկերութեամբ իւր որդւոյն, իւր փեսային և բազմութիւն պաշտօնատարաց սեպտեմբերի 8-ին հասեր է ի Փարիզ, ուրտեղ իւր բարձր պաշտօնին վերաբերեալ պատուով ընդունուեր է։

ՍԵՒԱՆԻԿ, 17 սեպտեմբերի։ Կրհաստատեն թէ բարձրադասիւ մեծ ծովայեալ շաւիւ փաշան շուտով պիտի դառնայ ի Ս. Է. Լանիկ, ուրտեղ կրգրուի միշտ օսմանեան նաւատորմից։ Նորին Սահմանաւորութիւնը Կոստանդնուպոլիս չգացած հրաման տուած էր մարդասիրաբար Յունաց արքայիկո պոս գերապատիւ Եւրոպային, որպէսզի Պէտերհան

ԲԱՆԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԱՆ

Օգոստոսի 4-ին Ս. Է. Լանիկ

Հարաւորութիւն (X)

Յամի Տեառն 1084 երբոր Սուլթան Սելիմը թագաւորէր ի Նիկիա, Օսթրա անուն տոնձիկ տապաւակը իւր զօրքէն թագաւոր հրատարակելով, տիրեց Օսթրաիայ, և այստեղ հաստատեց իւր գահը։ Իւր պզտիկ նաւատորմիցը յաջողեցաւ տիրապետելու նաեւ Ուրլայի, Քիտի, Սուսամի, Միտիլիի և ուրիշ քանի մը պզտիկ տէրութեան։ Եւրոպական իշխանութեանը իւր իշխանութեանը մնաց մինչև 1097, որ ժամանակ Սելիմը իշխաննու կայսրը իւր փեսային Յոհաննէս դրոն յանձնեց բաւական զօրք, որոնց երկրորդ հրաւանատուր էր Քասթրոս զօրապետը, որպէսզի Օսթրաիայ վրայ յարձակելով անկէց վանաէր Օսթրա տապաւակը։ Յոհաննէս դուքսը չկրցաւ տիրել այս քաղաքին, բայց միայն ագստութիւն խոտանալով Օսթրային և անոր զօրացը, իւր խոտանալը կատարեց, և քաղաքին տէր ըլլալով, Քասթրոսը իշխան Օսթրաիայ անուանեց։

Ս. Է. Լանիկ 20-րդ Թիւ։

Քասթրոս երկրորդ ժամանակ չկրցաւ վայելելու այս բարձր իշխանութիւնը։ քանզի մէկ տոնձիկ մը դաւաճանութեամբ սպաննեց զինքը, իրենց հրաւանատուրին մահուան դժբաղդ լուրը առնելուն պէս բոլոր նաւատորմները կառուցան, և անմիջապէս քանքը կը լքելով՝ քաղաքին վրայ յարձակուեցան և 10 հազար բնակիչ զոհ ըրին իրենց վրէժխնդրութեանը։ Յոհաննէս դուքսը նորէն դարձաւ այս խռովութիւնները դադարեցնելու, և Քասթրոսին տեղ Սալէա զօրապետը լքելու կառավարիչ ձգեց։ Օսթրա տապաւակը քիչ ժամանակէն ետքը վերադառնալով յարձակեցաւ լքելու վրայ որուն տիրապետեց Սալէային զօրքը վանալով անկէց, Բայց Սելիմը կայսրը նոր նաւատորմի մը յանձնելով Սալէային զօրապետին, կրկին հաւանեց Օսթրային լքելուն, և դաւաճանութեամբ սպաննելու առաջ զանկաւ։ Եւրոպայի Յոհաննէս Տուքսը գահը եղաւ 1222-ին, այս կայսրը մեծամեծ գումարներ ծախք ըրաւ լքելու նորագութեանը համար։ Եւրոպայի հրապարակական շինուածքները կարգադրեց, արտիստները բարձրացուց, և վերջապէս անոր վաղեմի պայծառութիւնը կրկին հաստատեց։ Կոստանդնուպոլիս Լափնաքոց իշխան

նութեանը տակ ըլլալով՝ միշտ կայսերական բնակութիւնը Նիկիա էր, ուրտեղ Տուքսա կայսրը կաթուածի հարուածով մը հիւանդանալով, փութացաւ լքելու ուստի գալու, ի հաջակաւոր եկել զեցին Քիտոսի, որ այսօր Քիտոսի պալատը ըստած չլիկային մզկիթն է։ Բուստարպաշը գեղը բնակեցաւ, և 1250-ին մեռաւ Նիկիայ արտիկաց մէջ տեղը շինուած պալատին մէջ։

Չորեքուստաներորդ դարուն մէջ Սիդրոնիկոս Բալէսլուգի կայսերութեան ժամանակը Սյուրն ալ նուազ տեղակայը Օսմանին, որ տաճկաց առաջին Սուլթանն էր, լքելու տիրելով, լքելուն ալ ձեռք անցուց, և իւր որդին Լոմէրը այս քաղաքին փաշա կարգեց։ Տասնեւերկու տարի էր, որ կրհրամայէր անոր, երբոր Ռատոսի տապաւնները, Քիտոսի լքելու (Մարմարա) ծովեզերեայ քաղաքներուն վրայ չքած արշաւանքէն ետ դառնալով, լքելու առջև եկան իրենց նաւատորմիցով, և տիրեցին ծովեզերքի ամրոցին որուն առջի Պէրոսի անուն գրին։ Լոմէրը, որ ուրիշ պատերազմական արշաւանքի մը գացած էր, երբոր դարձաւ թէպէտ և շատ աշխատեցաւ, բայց չկրցաւ վաղն տնելու զթշուովն նաւահանգստէն և ամրոցէն։

եղած իւր վրաններուն մէկուն մէջ նաւատորմիկն յոյն նաւատեաց համար, որոնց թիւը առայժմ 473 հոգի կը հասնի, քրիստոնէական կրօնից հաւմամատ յատուկ պատարագ մատուցանէ: Այս կը ըմբռնան պաշտօնը անցեալ շաբթու կիրակի և երկուշաբթի օրը արժանաւոր հանդիսիւ կատարեցաւ և բոլոր քրիստոնէայ նաւաստիները հաղորդեցան: Բարձրապատիւ մեծ ծովապետը միտք ունի մատուռներ հաստատելու նաւախումբին գլխաւոր նաւուց մէջ. որպէսզի քրիստոնէայ նաւաստիները կարող ըլլան իրենց բարեպաշտութեան պարտաւորութիւնները կատարել: Այս նաւատորմիկն մէջայս պաշտօնին սահմանում բաւ հանապից արժանաւոր թողակ (էօլիֆէ) պիտի տրուի. որոնց հոգեւոր գլխաւորը մեծ ծովապետին նաւը պիտի բնակի: Աորին Բարձրութեան այս վեհաձեռնական ընթացքը անշուշտ գովութեան արժանի է, և յայտնի կը ըլլայ ծովային կառավարութեան կրօնական թողլուութիւնը, որն որ խիստ խնայողութեամբ ի գործ կը դնէ այս դարու յառաջագիմութեանցը համեմատ:

Մանասթրէն ամսոյ 10ին կը գրեն թէ նախընթաց գիշերը Տրակիսոր գետը, որ յիշեալ քաղաքէն կանցնի, սաստիկ անձրեւէ մը ետքը յորդելով (թաշմաք), եօթը կամուրջ և քանի մը պղտիկ տըներ կործանեց: Եւ որ աւելի ցաւալի է 4-5 հոգի ալ զոհ եղեր են այս յանկարծահաւ հեղեղին (սէլ): Բաղաբայիները կը պատմեն թէ այս պէս մէկ դժբաղդութիւն մը 27 տարի առաջ ալ պատահեր է Մանասթրի մէջ:

ԱՆԷՔԱՆԻՐԻԱ. 17 սեպտեմբերի: Բարձրապատիւ Փոխարքայն երէկ առտու հոտաւ իւր ծովային ճանապարհորդութենէն դառնալով: Բաղմութիւն դասնօթներ արձակուեցան, Աորին Բարձրութեան գալուստը աւետելու համար. որուն առողջութիւնը խիստ բարեքը վիճակի մէջ է:

Իպրահիմ փաշան Գահիրէ կը գտնուի. իսկ Սայիտ փաշան շրջակայ գեղըները պտտտ կը քնէ:

Նիցեալները ցաւալի գիպուած մը պատահեցաւ Գահիրէի մէջ: Բնագետ եւրոպայի մը Բարթիէ անուն իւր տանը մէջ գիշեր ժամանակ սպանուեցաւ աւաղակներէ: որոնք կարող եղան փակել լուսնապան զօրքը հասնելէն տուալ: Այսու ա

մենայնիւ հարկաւոր միջոցները ի գործ դրուեցաւ, և տարակոյս չիւյ որ շուտով ձեռք պիտի անցնին այս մարդասպանները:

Բաղաբայիները, և առեւտրական գործառնութիւնները մեծ հանդարտութեան մէջ են:

ԱՐՏԱՐԻՆ 1 ՈՒՐԵՐ

ԱՆԳՂԻԱ. Լոնտոն, 14 սեպտեմբերի: Առեւտրական ձախորդութիւնները օր ըստ օրէ կը սաստիկանան: Նիգղիոյ մէջ. ահագին սնանկութիւններ կը լսուին անպակաս, որոնք անտարակոյս խիստ գէշ հետեւութիւններ պիտի ունենան: Եւրոպայի գրեթէ բոլոր վաճառականաց համար, և մանաւանդ Վիէրիգայի մէջ: Վիէրիգէ երեք նոր սնանկութեանց պարտքը ամէնը մէկտեղ 100 միլիոն ֆրանքի կը հասնի կրտէն (425 միլիոն դոլար): այսինքն.

Կովէր վաճառատուներ	25 միլիոն
Սէնտրոսոն	50 "
Իրա-Իրվիկ	25 "

Ընդ ամէնը 100 միլիոն ֆրանք:

Ի որտ Մինթօ այս օրերս ճամբայ ելաւ Գուրին երթալու և անկէջ Հոմպիտի անցնի: Նիգղիոյ բանի մը լրագիրները կը հաստատեն թէ յիշեալ երեւելի անձին պատուէր տրուած է որ Հոմպիտի տէրութեան և Մեծին Բրիգանիոյ կառավարութեան մէջ քաղաքական կապակցութիւններ հաստատելու աշխատի, և եթէ այս գործը յաջողուի ըլլայ, լորտ Մինթօ Նիգղիոյ գետնան պիտի ընտրուի կրտէն Հոմպիտի մէջ:

Մօրնիկ-Բոնիքը լրագրին մէջ հետեւեալ յօդուածը կը կարդացուի:

«Տու պլինի արհեստաւորաց ընկերակցութիւնները խորհուրդ մը պիտի ընեն մէջէնին տղեր տղիւր մը մատուցանելու համար Վիէրիգիա (Թալ գուհիին) աղաջելով զՆորին Վեհափառութիւնը որ նախատեսաւ ըլլայ Պապին բարեկան ձգանցը ազատական սկզբունքները ի գալիսի մէջ հաստատելու համար»:

Մեծին Բրիգանիոյ կառավարութեան քաղաքական ազդեցութիւնը օր ըստ օրէ կը զօրանայ: Սպանիոյ մէջ, ուրտեղ Գաղղիոյ ազդեցութիւնը շատ ակարացած է: Ի որտ Բալմէրթօնի իմաստուն և անխնայ ջանքով, որ հիմնականին կաշխատի, որպէսզի Սպանիոյ թագաւորական տնտեսին ժաւ

ուանգութիւնը տղկանց չի յնելու համար յատուկ օրէնք մը հաստատելու այս յիշեալ տէրութեանը մէջ: Ի որտ Բալմէրթօնին նպատակը այն է, որ եթէ Իդապէլ թագուհին առանց զուակի մեռնելու ըլլայ, իւր քոյրը, որ գաղղիացուց թագաւորին որդւոյն Մօնթթանիէի դքսին ըմբիցն է, Սպանիոյ թագուհի չի կրնայ ըլլալու. այլ անոր հօրեղբորը Տոն Փրանսուա տը Բօլին, կամ անոր արական սերնդոցը ի յայ թագաւորական տնտեսը:

ԳԱՂԻԱ. Փարիզ, 18 սեպտեմբերի: Նիգղիոյ որ տղէն կը զուցուէր, արտաքին գործոց պաշտօնէյ մօսիւ Կիզօն պաշտօնէականերուն ժողովոյն գահերէց անուանեցաւ թագաւորական հրամանագրով որ ի 7 սեպտեմբերի: Բաղղիացուց թագաւորին որ դուին Օմալի դքսին Նիգղիոյ ընդհանուր կուսակալ կարգուելուն հրովարտակն ալ օգոստոսի 30ին գրուած, այս օրերս հրատարակեց Մօնթթանիէի ընտանեկան կառավարութեան լրագիրը: Նիգղիոյ նախորդ ընդհանուր կուսակալ մարալախտ Պիօ յին համար կրտէն թէ պատերազմի պաշտօնէյ պիտի անուանի, և մօսիւ Սպանիոյ ալ անկարողաց պաշտակն վերակացութիւնը պիտի մատուցուի փոխանակ մարալախտ Սպանիոյն, որ ամսոյ 11ին վախճանեցաւ:

Տէրութեան պաշտօնէակաները (մինիսթր) յատուկ ժողով մը ըրին այսօր, ուրտեղ ներկայ էր թագաւորը, նաեւ իւր որդիքը Նըմօ ըի դուքսը, Օմալի դուքսը և Մօնթթանիէի դուքսը: Կը հաստատեն թէ այս ժողովքին մէջ Սպանիոյն և Նիգղիոյ գործոց միտքը խորհուրդ եղած ըլլայ: Քրտիսին թագուհին (Սպանիոյ թագուհին մայրը) և իւր ամուսինը Սիսեցարի սի դուքսը առաւօտուն եկած էին Սէն Բուրի արքայական պալատը: Թագաւորին և մօսիւ Կիզօն հետ խորհրդակցութիւն ընելու համար:

Նիգղիոյն եկած վերին լուրերը կը ծանուցանեն թէ Վալտէ Բատիլ շէխը շարունակ կը յառաջանայ, և ըստ երևմանցը կարելի է թէ մինչև ցայսօր Պէսի երկրին, և Մարոքի գլխաւոր քաղաքաց տիրած ըլլայ: Բաղղիոյ կառավարութիւնը այս բանին փոխադարձ հետեւութեանցը նախատես ըլլալով որոշեց անմիջապէս որ Մարոքի Վալտէ բահման կայսեր օգնութեան հասնի թէ ցամաքի զօրքով և թէ պատերազմական նաւերով: Այսին

նմանապէս անոր շրջակայ երկիրներէն, ուր տեղաւորները աղէկ մը հաստատուելու ու զօրացելու էր: Այսու ամենայնիւ իւր իշխանութեանը տակ մնաց միշտ քաղաքին միւս կողմը, ուսկից ասպէս անկող ունայն տեղը աշխատեցան վանտելու անոր զօրքը:

Հետեւեալ տարին Հոմպիտ Պապը լրացնեացուց օգնութեան հասնելու համար Վատտանդու պօլոյ Վատրիարգը իրկեց 12 պատերազմական նաւերով և բաւական զօրքով, որոնք փորձ փորձեցին քանի մը անգամ քաղաքին վրայ յարձակուելու, բայց միշտ անյաջող վախճան մը ունեցան: Վիէրիգայի օր մը, երբոր լատինացիք դուքս ելան ընկերութեամբ պատրիարքին մեծ տօնախմբութիւն մը կատարելու համար մայր եկեղեցիին մէջ, որ այսօր երեւելի մղիթ մըն է Հիսար ճամբի անուամբ, Իօմէրը վրանին յարձակեցաւ և անոնց շփոթութեան օգուտ քաղելով, բազմութիւն անձինք սպաննեց, նմանապէս և Վատտանդու պօլոյ Վատրիարգը իւր քահանայապետական պաշտօնով և մնացածները պարտաւորեց ամբողջին մէջ պահուելու, որուն դիմացը ինքն ալ ընկաւ մահուաքի վերաւորեալ գեղարդով մը: Ի վերայ այս ամենայնի այս դիպուածը որոշեց վախճան

մը չունեցաւ:

Յիշեալ կուր 57 տարի դիմացաւ, և բոլոր այս ժամանակը Իզմիրու քաղաքին կրտիքին երկու ժողովուրդ, որոնք մէկմէկու թշնամի էին, և միշտ առիթ կրկնուէին մէկմէկու հետ կռուելու և տրիւնահանութիւն ընելու:

Գամբէրը 1402ին Իզմիրու վրայ յարձակուեցաւ ցամաքէն և ծովէն, և խիստ խնայողութեամբ օգուտ քաղեց երկրպագութեանն որ կրտիքէր այս քաղաքը լատինացուց և մահմանականաց մէջ: Նիգղի գիտնալով թէ պաշարեալները մեծ օգնութիւն կրնային գտնել իրեն դէմ, Իզմիրու ապահով նաւահանգստէն, որոնց աւելու, լեցնել տալով զանիկա իւր զօրացը, և այս պատճառաւ անհամար քարեր նետել տուաւ անոր մէջ և յաջողեցաւ չորսընէլ գանիկայ այն կողմը, որնոր այսօր Նիգղի քաղաքի կրտէն: Գրեթէ 14 օր պաշարելէն ետքը քաղաքը մտաւ տուրը և հուրը ձեռքը, և բազմութիւն անձինք ի սուր տուերի մահաց, հրգեհ ձգեց և միւսիք դարձուց շատ թաղեր երեւելի յիշատակարաններ փրկել տուաւ, որոնց հետ տուրը Պիտրոսի ամրոցն ալ, ուսկից Ռատոսի ամրոցները ծածուկ ճամբ անեղէ կարողացան

փակելու իրենց նաւուցը մէջ, որոնք պատրաստուել էին մեկնելու: Իսկ այս պաշարման ժամանակը գերի բռնուած անձինքը որ հազար հոգիէն աւելի էին, Գամբէրը գլխատել տուաւ և ի յիշատակ իւր յալթութեանը աշխարակ մը կառուց որ մարդու գլխոց սկաւառակներով չննուած էր: Այս աշխարհակալը Իզմիրէն մեկնելով Օնիէթը կառավարեց ձգեց այնտեղ. բայց այս իշխանը ուղեւոր ինքնազուլ տէր ըլլալ Նիգղի, Մեհմէ մեւ Ղաւթին անոր վրայ յարձակեցաւ 1419ին և տիրեց Նիգղին, ուրիշ քաղաքաց և զօրաւոր բերդի մը որ Մեհմէն չննուած էր, վերջապէս Իզմիրէն ալ վախճեց զինքը:

Յիշեալ Սպանիոյն այս քաղաքին տէր ըլլալէն ետքը, անոր ամրոցները փրկեց տուաւ, բայց բնակիչներուն խնայեց. քիչ մը ժամանակէ ետքը Օնիէթին ալ թողութիւն շնորհելով, զանիկա կրկին կառավարեց կարգեց Օմիւսնիոյ, և այս պաշտօնը մինչև 1424 տարին վարեց, բայց յետոյ Սպանիոյ Մոնթթան Երկրորդ վախճեց զինքը:

(պիտի շարունակուի):)

որոշ հեռագրութեան միջոցով խոսքն հրամաններ տրուեցաւ հարաւային քաղաքները գտնուած քանի մը խումբ զօրաց, որ դէպ ի Վոլուն քալեն, ուսկից նաւերը մտնելով Օրան պիտի խրկուին. նմանապէս քանի մը եռայարկ նաւեր կը պատրաստուին Մարոքի ծովեզերքը երթալու:

ՄՊԱՆԻԱ: Արդարութեան պաշտօնէայ մօտիկ իջնան պաշտօնեաներուն ժողովին գահերէց ա, նուանեցաւ արքունական հրովարտական որ ի 31 օգոստոսի, և Տոն Մօտէսթօ Քօրթացարը՝ պաշտօնէայ Արդարութեան կարգեցաւ:

Վերադարձութեամբ տէրութեան երևելի անձանց մէջ միաբանութիւնը օր ըստ օրէ կը տարաւ նայ, և զանազան կուսակցութեանց կիւրքերը, և ատենութիւնը կը զօրանան. որոնք անտարակոյս կուսակցութեան բարեմիտ ընթացից մեծ արգիւք պիտի ըլլան: Խորհրդարանը հրաման հանեց, որ այսուհետեւ լրագիրները բան մը չգրեն թողութիւն և իւր ամուսնունք մէջ եղած գծուութեանը վրայօք, բայց ինչ օգուտ, որ այս լուսթեմէն խողովութիւն մը չկրնար ծագիլ օգոստոսի առ լծակցաց դժբաղդ վիճակին. որոնք միշտ զատուած են մէկմէկէ, և մինչև ցայսօր հնար չէր զանոնք հաշուեցնելու: Այս կացութիւնը անշուշտ խիստ գէշ հետեւութիւններ պիտի ունենայ տէրութեան բարեկարգութեանը և յառաջող իմութեանը համար:

Քաղաքային տնտեսութեանը քանի կերթայ կը զօրանայ, վստահօրէն Քոնստանտնուպոլիսը թուականն դառնալով յիշեալ գաւառը գնաց իւր հրամանին տակ եղած զօրքովը՝ տնտեսութեանը զարկու և հնազանդեցնելու համար:

Վաղկարէն լրագիրը Քոնստանտնուպոլիսը գործող պաշտօնէին ձեռք արգիլուեցաւ, որ չմտնէ այսուհետեւ Սպանիայի մէջ, որովհետեւ Տոնա Քոնստանտնուպոլիսը գէտ զարգարտութիւններ և անարժան զրոյցներ հրատարակած էր յիշեալ լրագրութեանը իւր շնորհքով: Թուոյն մէջ, Ալեքսանդր լրագիրը այս դիպումին համար հետեւեալ կերպիւ կը գրէ: «Երբեք զորոյ պաշտօնէան՝ ազատութեան դէմ այսպիսի հրաման մը հանելու ժամանակը՝ պէտք էր յիշել թէ այն զարգարտիչ համբաւները, որոնց դէմ ինքը կը գտնուէր, Մատրիտի մէջ ստեղծուեցան զանազան կուսակցութիւններէն, և ի սկզբան Նիգիլայ լրագիրները փութացան հրատարակելու զանոնք»:

ԲՈՐՈՒՄԻԱ: Այս տէրութեան մէջ անխիշ խոնարհութիւնը կը շարունակուի միշտ. և նորընտիր պաշտօնեաներուն ժողովը կերելի թէ կարող պիտի չըլլայ բարեկարգութիւնը հաստատելու. բան զի խորհրդարանին քաղաքական ընթացքը խիստ երկբայական և անհաստատ է. սակայն ընդհանրապէս այսպիսի խռովայող պարագայից մէջ մը տերութիւնը և անկեղծութիւնը միայն կրնային հաստատութեան անհանգստութիւնը հանգչեցնել: Տոնա Մարիա Թագուհին ևս արժանաւոր կերպիւ ի գործ չգրաւ, ոչ միայն ապստամբաց ըրած իւր խոստմունքը, այլև այն դաշնները, որ ըստ դաշնակից երեք տէրութեանց հետ, որոնք իւր խնդրանքը օգնութեան հասան իրեն, Աւստրիայի թէ ազգային պատերազմը նորէն պիտի բորբոքի Վորթուկալի մէջ, և կարելի է որ դաշնակից տէրութիւնները, այսինքն Նիգիլան, Վաղիան և Սպանիան միևնույն պարտաւորին

միջամուխ ըլլալու այս ազգին քաղաքական գործողը: Սահմանադրական օրինաց համեմատ ազգային պատգամաւորաց մօտաբուր ընտրութիւնը կարգաբերու համար յատուկ ժողով մը հաստատուեցաւ, որուն գահերիցութիւնը թմարի կոմս Քօսթա Քալարալին յանձնուեցաւ:

ԻՊԱՆԻԱ: Քաղաքական տղմունքները և ապրտամբութիւնները կը շարունակուին միշտ այս երկրին զանազան տէրութեանց մէջ, և օր ըստ օրէ կը զօրանան և կը շարունակուին: Նաբոլիի կառավարութիւնը մեծ շփոթութեան մէջ է, որովհետեւ ժողովուրդը ամէն կողմէ ոտք ելելով կը խնդրէ որ ազգային պահպան զօրք և սահմանադրական օրէնք հաստատուին տէրութեանը մէջ. բայց կերելի թէ յիշեալ երկրին թագաւորը միտք չունի իւր ժողովուրդը խնդիրը ի գործ դնելու, և բռնի միջոցներով կուգէ զարկու ապստամբութիւնը, և կը հաստատեն թէ ապստամբներէն արդէն 60 երիտասարդ սպաննել տուաւ միայն Մէսինայի մէջ: Այժմ քաղաքը ապստամբներուն ձեռքէն առնելու համար՝ Նաբոլիի կառավարութիւնը քանի մը պատերազմական շագնաւներ խրկեց. որոնք շարունակ թնդանթներ արձակելով յիշեալ քաղաքին վրայ՝ բազմութիւններ փրցուցին և շատ մարդիկ փրկածներուն տակ մնալով մեռան. և ռմբաձգութիւնը չդադարեցաւ, բայց միայն երբոր ապստամբները քաղաքը թող տալով գաշտեցին քաղաքէն: Քաղաքային խռովութիւններէն ալ օրէ օր կը տարածուին, և թղթակցութիւնը սաստիկ արգիլուած է Քաղաքային Վիկիլոյի և Նաբոլիի մէջ: Այս ետքի բազմէն անպահապ զօրք կը խրկուի ի Քաղաքի: Վաղիայ նաւատորմը միշտ Նաբոլիի ստըին կը գտնուի՝ ծովագետութիւնը հրամանատարութեամբ:

Միլանի մէջ ևս օգոստոսի 28ին զանազան խռովութիւններ և անկարգութիւններ պատահեցան և ժողովուրդէն քանի մը հողի չորաչոր վիճակէն քաղաքէն և մէկ հողի ալ խեղդուեցաւ խառն բազմութեան մէջ ճնշուելով: Այս դժբաղդ դիպումին ժամանակը կառավարութեան զօրքը խիստ չափաւորութեամբ և խոհմանութեամբ վարուեցան, ապա թէ ոչ արիւնահեղ հետեւութիւններ կրնար ունենալ այս խռովութիւնը:

Թուրքանայի տէրութիւնը առայժմ հանգաւորութեան մէջ է, և ժողովուրդը իւր ազգատիրական եռանդէն և մտերիմ երախտագիտութեան մարտնչներ կուսայ միշտ բարձրադատիւ մեծ դրօշին. որ հաստատութեան խնդրոյն համեմատ հաճեցաւ ազգային պահպան զօրաց կարգադրութեանը հրաման տալու: Այս մարդասիրական շնորհքին համար օգոստոսի 23ին հանդիսաւոր առ նախաժողովին մը կատարեց Վիկտորիայի ժողովուրդը. որոնց ամենուն դէմքը բերկրալի յայտ և երջանկութիւնը նկարագրուած էին: Տար հազար հողիէն աւելի ազգային զօրաց դրօշակներուն տակ ժողովուրդ էին, և քաղաքական նուագածուները՝ բազմութիւն կերպով մինչև կէս գիշեր պարտեցան բոլոր քաղաքը, որ քանդամէն տնտեսութեան հանները լուսաւորուած էին:

Վաղիայի դքսութեան մէջ նոր խռովութիւններ ծագեցան, քանզի Վարոյս Ռուսովիկոս բարձրապատիւ դուքսը, որ օգոստոսի 20ին գրուած հրամանագրով ազգային զօրք հաստատելու խօսք տուած էր ժողովուրդին՝ իւր խոստումը ետ առ

նել ուղեց. և Մատէնայի դքսութեան Մատա քաղաքը երթալով, (որ խիստ մօտ է Վաղիայ քաղաքին), անկէց լուր տուաւ, թէ ի գործ պիտի չդնէ իւր խոստումը ըստորում ժողովուրդեան բռնութենէն ստիպուելով ըրած էր: Այս յայտարարութիւնը խիստ գէշ ազդեցութիւն մը պատճառեց, և ժողովուրդը ոտք ելելով կը սպառնար, որ եթէ դուքսը իւր վիճակը չդառնայ, աւոր եկամուտը և անոր պալատին կահկարասիքը պիտի գրաւեն, և այլն: Վերջապէս օգոստոսի 22ին Վարոյս Ռուսովիկոս դուքսը արժան համարեցաւ իւր մայրաքաղաքը դառնալ, ուրտեղ մեծ ուրախութեամբ և սիրով ընդունուեցաւ իւր հպատակներէն, և սեպտեմբերի 3ին հրատարակեց, որ իւր անձնական տկարութեան պատճառաւ ըլլալ ժամանակ ինքը կուգէ կառավարութեան գործերէն հեռանալ, և դքսութեան վերակացութիւնը կը յանձնէ տէրութեան ատենաւ կալ իշխանաց ժողովին, հրաման տալով անոր որ ազգային պահպան զօրաց հաստատութիւնը և ուրիշ հարկաւոր բարեկարգութիւնները ի գործ դնէ: Այս կերպիւ խողովութիւնը և հանդարտութիւնը շուտով նորոգուեցան Վաղիայի դքսութեան մէջ. որուն բնակչաց թիւը ընդ ամենը հազիւ թէ 168 հազար հողի կը հասնի:

Քաղաքային դքսութիւն Մարիա Ռուիզայի կայսրուհին համար ըսած էին, թէ իւր վիճակաց կառավարութեան հրաժարուելով Վատրիա պիտի երթայ բնակի. բայց Վիեննայէն օգոստոսի 30 թուով կը գրեն թէ այս լուրը բոլորովին անհիմն է. քանզի Նորին Վերահիւանութիւնը Վիեննայէն անմիջապէս Ստամբուլի դառնայ Մատէնա Վաղիայէն: Երբ անոնք արշիդքսին հարսանիքը լրմնաւէն ետքը որ հանգուցեալ արշիդքս Վաղիային սողկանք արշիդքսութիւնը թէրէզային հետ պիտի պսակուի:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ: Այժմ, 21 սեպտեմբերի: Քաղաքական գործերը մեծ շփոթութեան մէջ է. թէ ներքուստ և թէ արտաքուստ, Հաստատութեան դժգոհութիւնը վերջին տասնամեակը հասած է, և կը խփացուի թէ շատ ժամանակ ջանցած փութորիկ մը պիտի ծագի. քանզի Տաճկաստանի հետ եղած վիճին դժբաղդ հետեւութիւնները մեծ ազդեցութիւն պատճառեցին բոլոր ժողովուրդը վրայ. որովհետեւ հեղեմական նաւերը չկրնային լայնահետեւ նաւարկութիւն ընել օսմանեան նաւահանգստաց մէջ, սաստիկ վնասներ պիտի կրեն: Այնպէս կը հաշուեն, թէ պարիկ մեծ 1000 նաւէն աւելի այս նաւարկութիւնը կրնէին, և 3500-4000 նաւատիք կը զանաւորէին յիշեալ նաւուց մէջ: Այս ամէն դրժբաղդութեանց համար հաստատութիւնը ծանր գանգամներ կրնէ պաշտօնէից խորհրդարանին և թագաւորին դէմ. և կրնէ թէ գաղանի դաշնակցութիւն եղած է և յանկարծ ոտք պիտի ելեն հիմակաւան պաշտօնատարները փոխելու և վերընտրել ընտրելու ազգային պատգամաւորները և այլն:

Յունաստանի եկամտից վիճակը խիստ ցաւալի է: Այս Վաղիայի դքսութեան, որուն ազգօգուտ խրատուցը դժբաղդութեամբ չհետեւեցաւ Վաղիայի կառավարութիւնը, առանց շնորհ ընելու, պիտի պահանջէ Նիգիլայ տէրութեան երաշխաւոր եղած հեղեմական պարտուց երկրորդ վեցամսեան տողուր, որ 500 հազար ֆրանքի կը հասնի: Վերջին կը համարիմք ծանուցանելու թէ սուղի վեցամսաւ կան տողուր, որ նմանապէս 500 հազար ֆրանք էր, Յունաստանի կառավարութիւնը չկրնայով

վճարելու, շատ դժուարութեան է տար՝ Պ. Լյուար
սեղանաւորը վճարեց (Յունաստանին համար)։ Այս
տի տեսնենք թէ այս անգամ ինչպէս պիտի ընէ
Լիւարի խորհրդարանը, որ եթէ չկրնայ վճարե-
լու, յայտնի է թէ Լիւարի իրաւունք ունի ըստ
դաշնագրութեան, (ինչպէս նաեւ Սուրբան և
Գաղղիան)։ Յունաստանի եկամտիցը ձեռք գտը-
նել, կամ անոր քանի մը քաղաքաց տիրել։

Լիւարի հրովարտական պարտն Լիւարի
Տէրութեանին ծերակուտին գահերէց անուանեցաւ,
ինչ ազգային պատգամաւորաց ժողովոյն գահերէց
պարտն Վալիֆօնան ընտրուեցաւ։

Վեհապալա թագաւորը և թագուհին ընկերու-
թեամբ իւր պաշտօնատարաց ամուսն 17ին ճամ-
բայ ելան թեքատ քաղաքը և Ռուսիոյ մէջ մասը
երթալու համար։

ՕՒՆԵՐՈՒՆ ԼՈՒՐԵՐ

Զմիւռնիա, 3 հոկտեմբերի։

Թէրթրաղի կուսակալ փեմապալ (Օսման է-
ֆէնտին բարձրագոյն հրամանաւ իզմիրի կառա-
վարի անուանեցաւ փոխանակ Շաքիր էֆէնտինին,
որուն թէրթրաղի կուսակալութեան պաշտօնը
յանձնուեցաւ։

Վրացաւոր ջորեպանը ամսոյ 23ին իզմիրէն
մեկնելով, Նագա գիւղէն գրեթէ մէկուկէս ժամ
հեռու աւաղակներու հանդիպեցաւ, որոնք ջո-
րեպանին մարդիկներէն մէկը մեռցրին իւր
բոլոր ճանապարհորդները կողոպտեցին, և ջորե-
պանին քովը եղած 200 հազար զուրու չի չափ ա-
ւանդները (ամանէթ) յափշտակելով փախան։

Վրացապետին հասած վերջի նամակները սեպ-
տեմբերի 22էն են, և շատ յաջողութիւն կուտան
թուրքի վրայ, որ գրեթէ գաղթեր է յիշեալ
քաղաքին մէջ, նմանապէս անոր շրջակայ գեղաւն-
քը խիստ տկարացեր է այս ականի զորութիւնը։
Սամսունի մէջ և անոր շրջակաները հասարակու-
թեան աւողջութիւնը բարւոյ վիճակի մէջ է եղեր։

Վրացապետ թիւն չիայ, թէ հոգի սր առաջնորդ-
ները, երբոր բաւական լիմաստութիւն, խոհեմու-
թիւն և սպասարկութիւն ունին, մեծ բարեգոր-
ծութիւններ կրնան ընել իրենց խնամքը յանձ-
նուած ժողովրդիցը, որոնք ընդ հանրապէս բարե-
պաշտ հնազանդութեամբ մը միշտ կը հետեւին ա-
նոց հայրական խրատուցը։ Վրացապետ բարեբաղդ
կը համարուի անշուշտ այն ժողովուրդը, որ վերը
յիշուած առաքինութիւններով զարդարեալ հո-
գեւոր առաջնորդ մը կը խոստանայ, Վրացի բարե-
բաղդութեան մը համար յոժարութիւն սրտի ու-
րախակից եմք կ'որնոյ և անոր վիճակաց հայադի-
բարեւոյ ժողովրդիցը, որուն առաջնորդ անուա-
նեցաւ մօտ օրերս Վրացի սուրբ Հրեշտակապե-
տաց եկեղեցւոյն քարոզիչ գերապատիւ Վրիգորիս
ծայրագոյն վարդապետը համակամ ընտրութեամբ
կոստանդնուպոլսոյ հոգեւորական և աշխարհական
ազգային ժողովոյց, և ամենապատիւ սրբազան
Պատրիարքին հաստատութեամբը։

Վերջը կը համարվի յիշեալ նորընտիր բարե-
կարգ առաջնորդին ուսումնասիրական եռանդը,
խոհեմութիւնը, և բարեխոստանալ ազգասիրական
ջանքը յիշատակել աստանօր, քանզի տարակոյս
չունիմք, թէ անոր այս գովելի առաքինութեանց
արդիւնքը շուտով երևան պիտի ելնէ կ'որնոյ վի-
ճակին մէջ, բաւական է որ նոյն քաղաքին հայադի-
երեւելները քիչ կամ շատ գործակից ըլլան անոր
պատգամասիրական ճգանքը։

Վրանի մը ժամանակէ ի վեր իդալիայի պղծիկ
տէրութեանց մէջ ջաղատութեան ոգին օր ըստ օրէ
յաւաղանալով, զանազան աղմուկներ և խռովու-
թիւններ պատահեցան և շարունակ կը պատահին,
որոնք անտարակոյս կրնան ծանր և վտանգաւոր
հետեւութիւններ ունենալ, Հռոմայի տէրու-
թիւնը քանի մը լրագրաց գրածին նայելով, դաշ-
նակցութիւնը ըրած է Սարաւենիայի թագաւորին
հետ, որպէսզի կարող ըլլայ ինքզինքը պաշտպա-
նելու, եթէ Լիւարիան յարձակում մը ընելու
ըլլայ հռոմէական վիճակաց մէջ, թէպէտ անհա-
ւատալի է, թէ Լիւարիայ արդարասէր կառավա-
րութիւնը ասանկ մէկ գործքի մը ձեռք զարնէ՝
առանց օրինաւոր պատճառներէ ստիպուելու։
Իսկ որպէս և իցէ, այսպիսի պարագաներու
մէջ կարծեմք թէ հասարակութիւնը յօժարամտու-
թեամբ պիտի ընթերցուի յիշեալ երեք տէրու-
թեանց զինուորական զորութիւնը։

Հռոմէական վիճակաց զինուորական զոր-
ութիւնը։
Հռոմայի տէրութիւնը առայժմ 13,233 պա-
տարական զօրք ունի, 1361 ձի, և 48 թնդանթ
բանակի։ Լիւար զորութեանը վրայ յաւելցնելու
է, նախ երեք զօրախումբ, օգնական զօր պահեալի
ըսուած, որոնց ընդհանուր բանակները կը զու-
նուին ի Հռոմ, յիշեալ, և ի Պրոնիս, և ընդ-
ամենը գրեթէ 18,000 հոգի են, երկրորդ՝ նորա-
հաստատ ազգային, պահապան զօրքը որոնց թիւը
կարելի է թէ 100 հազար հոգիի հասնի։ Իսկ
գիտնալ արժան է, թէ Հռոմայի տէրութիւնը
արքան զօրաց բաւական ըլլալու պատերազմական
հարկաւոր պաշարներ չունի, և զօրքն ալ այնքան
կրթեալ և քաջ չեն։ Հռոմէական կառավարու-
թիւնը ծովային զօրութիւն գրեթէ չունի։

Սարաւենիայի զինուորական զոր-
ութիւնը։
Սարաւենիայի թագաւորութեան պատրաստա-
կան զօրաց թիւը առայժմ 51,100 հոգիի կը հասնի,
6800 ձի ունի, և 236 թնդանթ բանակի։ Լիւար
պատերազմի ժամանակ կրնայ 84,000 հոգի ալ ան-
միջապէս ոտք հանել, ուստի այս հաշիւով Սա-
րաւենիայի կառավարութեան պատրաստ զօրքը պա-
տերազմի ժամանակ կրնայ գիւրութեամբ 135
հազար հոգիի հասնիլ։ Յիշեալ տէրութիւնը
պատերազմի վերաբերեալ ամէն հարկաւոր բա-
նէրը լիովին ունի, այսինքն թնդանթ չինելու
ծուրարաններ, և բազմաթիւ գործարաններ հրա-
զինաց և զինուորական պաշարաց համար։ Վու-
րին մարաքաղաքին զինարանին մէջ 100 հազարէն
աւելի հրացան (թիւֆէն) կը գտնուի։ Վիքսան
գրիոյ ամրոցին մէջ 300 կտորէն աւելի թնդանթ
կայ, նմանապէս Նէնուս քաղաքը 200ի չափ թնդ-
անթ ունի։ Սարաւենիայի տէրութեան ծովային
զօրութիւնը հետեւեալն է, 4 եռայարկ նաւ (փա-
շէլ), 3 կրկնայարկ նաւ (ֆուկաթ), և գրեթէ 60
ուրիշ փքրագոյն նաւեր։

Լիւարի զինուորական զոր-
ութիւնը։
Լիւարի կայսերութեան զինուորական զօրու-
թիւնը ընդ ամենը 384,700 հոգիի կը հասնի, այ-
սինքն 237,000 հետեւակախումբ զօրք (եայան ա-
բէր), 42,700 ձիաւոր, և 33,000 մանաւոր զօրա-
գունդք։ Իսկ պատերազմի ժամանակ եթէ հարկը
պահանջէ 600 հազարի չափ զօրք, կամ ևս առա-
ւել կրնայ ոտք հանել անմիջապէս։ Լիւար տէրու-
թեան ծովային զօրութիւնը ընդամենը 57 նա-
ւեր կը զաւակնայ, այսինքն 3 կրկնայարկ նաւ, 2
գործիք, 3 պոլք, 3 կոլթ և 46 ուրիշ պղծիկ
նաւեր, որոնց ամենուն մէջ 510 թնդանթ կայ։

ԱՌԵՒՏԵԼԱՅԻ ԱՐԵՒԷԼԱՅԻ

Զմիւռնիա, 3 հոկտեմբերի։

Լիւարական գործքերը բարեխոսող շարժում
մը ունեցան անցած շաբթուանէ ի վեր, և երևելի

վաճառմունքներ եղան գրեթէ ամէն տեսակ ապ-
րանքներէն։ Վիլիսը, որ քանի մը ժամանակ է
խիստ հանդարտութեան մէջ էր, սկսաւ վաճառուի
և անցած շաբթու 75 կողով չափ վաճառուեցաւ
108-110 զուրու չի չէքին (250 տիրէ մը)։ Վրեթ
1000 հակ տորոն ծախուեցաւ 200-210 զուրու չի
խանթարը ըստ տեսակին։ Ղէհրին խիստ առատ
է, և 150 քուրձ (չուփալ) ծախուեցաւ 20-21 զու-
րու չի հօսան, այս գիտելով դժուարութեամբ է
Վիլիսի բուրդը քիչ մը կուզուի, և 2000 խան-
թարի չափ վաճառուեցաւ 145 զուրու չի խան-
թարը չեանուած միջակ ապրանքը, իսկ պատուա-
կան տեսակին գինը 158-162 զուրու չէ։ Վարեամ
պղծի մետաքսը 130 զուրու չի հօսան գիւրու-
թեամբ կը վաճառուի։ Յորենին և գարին գնաց
նոր փոխիսութիւն մը չեղաւ մեր վերջի տուած
ծանօթութեանէն ետքը, որոնք միշտ հանդարտու-
թեան մէջ են։ Լիւար հունձի բամբակը սկսաւ գա-
լու, և քանի մը հակ վաճառուեցաւ 250 զու-
րու չի խանթարը թիւ պէտէ Լիւարիայէն եկած լա-
րերը այնքան յաջող չեն այս ապրանքին համար,
այսու ամենայնիւ խիստ քիչ է, քանի ընդ
ամենը 410-860 հակ կը հասնի, իսկ անցած տարի
այս ատեն 665-900 հակ բամբակ կար։ Վիլիս
բերի 12ին խիստ լին գրուած նամակները կը
ծանուցանեն թէ նոյն շաբթուան վաճառմունքը
24-700 հակ կը հասնէր, և դուրսերէն եկած ամէն
տեսակ բամբակաց գումարը 9248 հակ էր, Վրե-
թէ 13 հազար խանթար փալաւաւ ծախուեցաւ
անցած շաբթու։ Լիւարի տեսակը 57-58 զուրու
չի պատրաստ գրումով, իսկ թիւստու տեսակը
84-85 զուրու չի խանթարը։ Թուրք սկսաւ հա-
զուապիւտ ըլլալ, քանզի գրեթէ ապրանք չկայ
դուրսերը։ Մինչև ցայսօր ընդամենը 15000 բերի
չափ եկաւ, արինքն 60 հազար խանթար, և վեր-
ջի գիները 75-110 զուրու չէին խանթարը ըստ տե-
սակին։ Լիւարի կարմիր չամիչը կուզուի 70-75 զու-
րու չի խանթարը։ Լիւարի չամիչը քաղաքներէն
եկած կարմիր չամիչը 80-85 զուրու չի կը ծախուի։
Բամբակեղէն ձեռագործները (մանիֆաթուրա)
կուզուին, որոնց վրայք Վարեթէնի տեսակած
ուէն եկած լարերը շատ յաջող են, ըստ որում
խիստ քիչ ապրանք խրուեցաւ այս տարի։ Լիւ-
արայժմ քաղաքի մէջ 6000 քուրձի չափ խոհիկ կը
գտնուի, և գիւրութեամբ կը վաճառուի ըստ տե-
սակին 460-490 զուրու չի հարկը հօսան, և շուրս
տայի շաբաթին գինը 225-227 զուրու չէ խանթարը
բայց այնքան չափաւոր, իսկ Լիւարի շաբաթը 249
զուրու չի գիւրութեամբ է։ Որդան կարմիր (գըլ-
մըլ) մեծ հանդարտութեան մէջ է, թէպէտ
շատ ապրանք չիայ, այս օրուան արժէքը 33-38
զուրու չէ հօսան։ Ինչիտի բրինձը 22-22ուկէս
զուրու չէքին, Մէնդիլէ՝ 19-19ուկէս Տիմիսթ 16
-16ուկէս գիւրութեամբ են։

ԾԱՆՈԹՈՒԹ

Լաւարան (Յունարէն-Վալիս-Հայերէն-Տալիս)։
Վրանի մը տարի յաւալ յայտարարութեամբ մեղէ խոստացուած
յաւարանէն առջին խալիքն, հոյակն և տաճիկն ըստ արժե-
կոստանքն ապրանքի հարաւոր եղանակը Ազգային Պ. Արեւ-
տակին և Պ. Ստեփանին աշխատասիրութեամբ չինուած, և
Վիլենայի Միթիթարան Միարանութեան տպարանը տպուած
ըմբար ըլլալով, կը փութամբ ծանուցանել լրագրի միջոցաւ թէ
որովհետեւ այս գործք ազգերես մէջ առաջին, ու իր կատարե-
լութիւնն ալ հեղինակներուն հմտութեամբ ու փութայն համար
է, անշուշտ ազգերես գրականութեամբ մեծ գարեւն պիտի
ըլլայ, քանզի ստով յունաց ազգին անուանի հեղինակներէն ժո-
ղովուած գտնուեն որոնք ամէն մշակեալ ազգ գրեթէ ծածկ
մնաց ալ գիւրութեամբ մատչելու վիճակի մէջ գրուած կը ըլլայ։
Ուստի կը յուսամք, որ օր ըստ օրէ ուսման մէջ զարգանալու
փախաղաղ ազգերէն ալ կը շնայ երախտագետ սրտի առ գործք
ստանալ ու վայելել։

Հրատարակիչ և տէր լրագրի
Պ. Լիւար Պ. Պալապարեան։